

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

Ա.— ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱԽՈՐԶԻՆ

(ԹԻՐՖՄ. ԹԵԼԵԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱԽՈՐԶԻՆ)

Քանզի մինչ լինէր Տրդատ յաշխարհին յունաց եւ պաշտէր որպէս առաջի զմի ոմն ի պաշտաւնայից չարապաշտ արքային յունաց, եկն եւ Գրիգորիոս եւ պաշտաւնայացաւ նմա, որպէս եւ մեծն ի ճարտասանսն Ագաթանգեղոս վայելչապէս չարագրելով պատմեաց մեզ, եւ ի միմեանց ոչ ճանաչէին, այլ անժանաթութեամբ իրաւք առ միմեանս վարէին, եւ որպէս նա ինքն Տրդատ ոչ ճանաչիւր ի Տեառնէ իւրմէ, զոր եւ պաշտէր, այնպէս եւ ոչ Գրիգորիոս իւրոյ Տեառնէն զոր պաշտէր:

Իսկ Տրդատ յաղաղս կենցաղական պատուոյ նախ ի ձեռն քաջութեան մարմնոյ ճանաչեցաւ որդէութեան պատուոյն Հայկազնեաց արքայութեանն, եւ եհաս աթոռոյն Հայրական, զոր կռապաշտութեամբն տիրեալ եւ բարեպաշտութեամբն պայծառացեալ, որով եւ պայծառացոյց զթաղ իւր ի ձեռն պայծառացեալ լուսաւորչիս այս եւ առաջնորդի մեծի, եւ Հաւատովք վայելչացոյց զարքայութիւն իւր, զոր եւ տիրեալ անհաւատութեամբն: Եւ իբրեւ թագաւորն երկնաւոր՝ յաժարանայր զնեյ զանձն իւր ի վերայ ժողովրդեան իւրոյ. եւ մարմնաւոր թագաւորութեամբն իւրով եղև քաջ զինաւոր Հոգւով՝ անմարմին թագաւորին, եւ պաշտաւնեա իւր, մինչև զկեցաւ զսպառազինութիւնն Աստուծոյ եւ զմահան Հաւատոյ եւ զսպառաքաւ փրկութեան եւ առեալ զսուսեր Հոգւոյն եւ յազմեաց Հակոտակամարտ թշնամւոյն:

Ապա ճանաչեցաւ ի Տեառնէ իւրմէ թէ նա է որդի պաշտաւնայի Հաւր իւրոյ Անակայ, յորոյ ձեռն զրկեցաւ յանցաւոր արքայութենէն յայժմանէ, եւ նովաւ եկն յաթոռ Հայրենական իւրոյ, եւ պայծառացոյց զնա աթոռով, որ նախ վերադովի քան զկառս թագաւորականս յազմելովն զաւրութեան իշխանի աշխարհիս այսորիկ, եւ վայելչացոյց զսուս Հաւր իւրոյ Հիմամբ եկեղեցեաց, եւ զաթոռ նորա զարդարեաց խարսխաւք քահանայարանին, եւ զիշխանութիւն պաշտելութեան Հայրական զաւրապետութեանն, զեղեցկացոյց Հայրապետութեան նախապահութեամբն, եւ զզաւրութիւն քաջութեան պատերազմողական արիւթեանն, որով զմարմնական պսակն ընդունել սովորի. այն իսկ քաջամարտութեամբն յազմեալ յախոյանս քաջամարտիկ անմարմին զիմամարտին՝ պայծառացոյց զգլուխ անմարմին զոյացելոյն աստուածահիւս եւ երկնապայծառ պսակաւքն, եւ ի խաւարելոցն ծագեցաւ արեղակն ուստի խաւարեալքն պայծառացան:

Եւ արքային Տրդատայ՝ ժառանգելով զհայրենական զահն բարձրագոյն, եւ ոչ լուսաւորէր ի լուսոյն պայծառացոյն, որ ընդ նմա յարեմտից ծագեցաւ ի կողմանս արեւելից: Քանզի ամպ աղամոզս եւ մառախոտք մոռայալի, անաւրէնութեամբ եւ կռապաշտութեամբ ծածկել զաշս մտաց իւրոց, եւ ոչ թողացուցանէր անցանել շառաւղապարզ ճառապայքին շնչաւոր արեղականն այնր յաշս սրտի իւրոյ, մինչ զի փութացաւ շիջուցանել ի ձեռն արարածոյն զարարած լուսաւորչէն, որով արարածքն անարդիւր, եւ արարողն յարարածոց ձեռաց իւրոց արարչազորքն Աստուած փառաւորէր, եւ յարուցանելովն ի վերայ զհիւսիսարարողս ստանալինդ մըրիկան՝ առ ի ծածկել եւ անյայտ առնել

զծադումն երկնապայծառ արեւամտարեր արեգականն, որ եւ զեռանդնոտ հաւատն սառուցանել սովորի, որ եռայր մսեղէն կատսային, զոր եւ ասէ Երեմիաս մարգարէն յորժամ հարցանէր ցնա Տէր. «զի՞նչ տեսանես». եւ նա ասէ. «կատսա յեռանդան տեսանես»: Եւ ասէ Տէր. «Յերեսաց հիւսիսոյ բորբոքեացին չարիք ի վերայ երեսաց երկրի»⁴, զոր եւ յարոյց ի վերայ եռանդանն, զոր եւ եռացոյց եռանդնոտ հաւատովքն եւ ջնամեռանդն յուսով. եւ մարտնչէր ի կողմանս արեւելից հարաւային եռանդմամբն դաւրացեալ, արեւելածին մանուկն ընդզէմ սառնարուղիս կողմանն հիւսիսոյ, որ եւ կողմամբ արեգակնամատոյց տապովն, որոյ զաւրութեամբ սովորի խաւարն հալածիլ, եւ զաւրութիւն սառինն ապականիլ, եւ եռանդմամբ մարմնաւոր կատսային կարաց ապականել զգաւրութիւն սառինն, որ եւ չարիք բորբոքեցաւ ի հիւսիսային կողմանէն, եւ յեռանդն դարձուցանել զարձանացեալ զաւրութիւն սառինն:

Եւ այնպիսի զաւրութեամբ սպասաւորէր անաբլէնութեան արքային՝ ուստի արինաւոր վարեցաւ յետոյ արքայութիւնն: Մատայնաց ազատն ծառային այլոց, ուստի եւ մերժումն եղև. ծառայութեան աւտարաց, և զիւր ծառայել առ ի զիտութիւնս՝ ծառայէր զիւրն, որ եւ իւրն լինէր ստորակաց աւտարին, եւ ոչ ճանաչիւր սպասաւորն ի Տեառնէ իւրմէ, մինչեւ հասեալ ճակատամարտ թշնամուցն պատերազմունս ի վերայ արքային հոռոմոց, զոր եւ պարտէր զայս յառաջագոյն ասել, այլ ոչ անբաստանի բանս, քանզի բազում է պատմութիւնս, եւ պարտ է ի բազում տեղիս յիշել զպատճառ լուսաւորութեան խաւարելոցն, որ էին ի կողմանն ուստի լուսաւորութիւն մարմնոյ աչաց ծաղել սովորի:

Իսկ իբրեւ եհաս ի վերայ ճակատումն զիմամարտին, որ եւ խնդրէր արքայն այն զմիամարտութեան պատերազմ ի թաղաւորէն յունաց, եւ հռչակել ի քաջութիւն խնդրողին, ահարեկ առնէր զխնդրելին, եւ անհնարին կացուցանէր զհնար իրացն, որ առ խնդրողն լինէր յաղթութիւնն հնարաւոր:

Եւ իբրեւ այդ ամենայն այդպէս կատարէին, եղև հասանել նոցա ի տեղումն՝ յորում բազմութիւն բուրաստանաց լինէին, ի յիմն բուրաստանի լինէր զիտութիւն քաջութեան առնս այս Տրդատայ, որ ծածկեալ լինէր ի նոցանէ, զոր եւ ի ծածուկ պաշտէր պաշտանեայն ճշմարիտ ծածկազիտին, մինչ զի ընդ իրձունս խոտոյն թեթեւազունին հաւասար համարեցաւ ծանրութիւն մարմնոյ, եւ զիւրաթաւալ արհամարհիւր թանձրութիւն մսեղինին, ընդ աւղաւտարոյս դաւարոյն թեթեւութեան, որ եւ ի թաւալեցուցանել և թեթեւգոյնն ծանրազոյն համարի բազմաց ընդ այնպիսի բարձրութիւն, որ եւ ծանրազոյնն հաւասար թեթեւազունին համարեցաւ առն այն հայկազնոյ եւ որդւոյ խոզխոզելոյ արքային:

Զոր իբրեւ տեսեալ զգաւրութիւն մանկանն եւ զպաշտանային այնր, այն որ պաշտիւր ի նմանէ լցեալ լի ուրախութեամբ, ոչ եթէ ի պէտս ինչ իւրոյ փառաւորութեան՝ այլ ի պէտս իրաց այնր, ուստի ամենեքեան ահարեկ լինէին, եւ զոգումն ունէր զամենեւեան սակս միամարտութեան պատճառնաց զիմամարտին այն, զոր աւրինակ սասանէր ճակատն Իսրայէլի ի ժամանակաւ առաջին թաղաւորութեան իւրեանց, եւ նախատիւր ճակատ թրիատելոցն յերեսաց անթլիատ սկային Գողիադուն՝ սակս միամարտութեան խնդրոյն:

Եւ իբրեւ ոչ ոք էր որ սկենոյր զմիամարտութեան զաւրութիւն, քանզի ահաւոր էր զաւրութեան տեսակ մարմնոյն մեծութեան, եւ բարձրութիւն հասակին մտանէր յաչս տեսաւոյց, եւ ըշտեմարանէր ահ զաւրութեան նորա ի սիրտ նոցա, եւ զոգումն ունէր զամենեւեան, մինչեւ ամեալ երիտասարդն էառ

զգաւորութիւն յաւժաւդէն, և անյաղակաւ աւրհնութեամբն զործիւր առ ի տրկար առնել զհակառակորդն: Եւ եթէ երիտասարդն այն ոչ էր պատուեալ որդիութեամբ արքայի, այլ աւժամբն լինէր զարդարեալ, այսպէս և մանուկս այս՝ թէպէտ և ոչ էր աւժեալ, այլ որդիութեամբ արքայի փառաւորիւր: Եւ որպէս երիտասարդն այն հրաժարեալ ի սպասաւորութենէ արհեստից, և չլինել հրժուտ սպառազինաց, այլ անրեական իրաւքն յաղթէր՝ այնպէս և մանուկս այս յաղթեաց հրաժարելով ի բնական սովորութենէն, որով սովորի յաղթութիւն: զործել և անրեականսն զործել զյաղթութիւն:

Եւ որպէս Գողիադ տեսանելով զհասակ երիտասարդին և առանց սպասողինութեան, զի զայր միայն մախաղան, որով բարձեալ ունէր զքարինն հեղեղատին, արհամարհելովն կրեաց զսատակման յաղթումն: Այնպէս և հակառակորդն այն քաջազն, որ և խնդրէր զմիամարտութիւն, իբրեւ տեսանէր զայրս այս Տրդատ, առանց սուսերաց, որով յաղթութիւն զործել սովորի, ըստոյլ կարծէր զինդրելին, բնաւ արհամարհեաց զիմել ի նա, և առանց շարժման սուսերաց կրեաց զյաղթումն, զոր և ձեռն պատերազմողի սուսերաւ զործել սովորի, առանց սուսերի ձեռն միայն զործեաց քաջապէս: Եւ այնպէս պարծեալն ի զաւրութիւն քաջութեան իւրոյ՝ ըմբռնեցաւ ի ձեռաց արհամարհելոյն ի նմանէ, իբրեւ ծաղ հաւու ի ձեռս արծուոյ՝ անփոփեալ փն յերկրաւ իւրմէ բերէր ընդ աւդս, և ածէր առաջի արքային, և պատուեցաւ ի նմանէ պատուով մեծագունաւ որպէս և ասացաք:

Եւ տեղեակ լինելով արքային այնր, առեալ իմացութիւն, զի որդի էր Խոսրովայ արքային Հայաստանեաց, ոչ ի զուր զործեաց զպատիւ թաղին, որով զինքն համարելով եղոյց հակառակորդին և սղեցոյց զնա: Թէպէտ և մերկացուցանելոյ էր զղլուխ նորա ի զարդու թաղին և զղեցուցանել և զարդարել ողոմպիական պսակաւք, որով յաղթողքն ի ձիրնթացիկ պատուէին ասպարէսին: Այլ իբրեւ իմացեալ զորդիութիւն արքայական՝ հաստատեաց զսղեցումն թաղին, և փութացաւ զտէրութիւն թագաւորական նմա բնձեռել ըզհայրենականն, և զպատիւ զլիսոյն թագադարդութեամբն հաստատել, և զաշխարհ թագաւորութեան հաւր նորա ի ձեռն թագադարդ զլիսոյն հնազանդեցուցանել: Եւ որպէս զղեցեալ զթաղն, զի կարծիւր ի թագաւորէ արարեալ զյաղթութիւնն, այնպէս և զկարծեալ թագաւոր, թագաւորութեամբն հաստատեաց սղեցուցանողն՝ լինել ճամբիտ և ստոյլ թագաւոր: Եւ խորհրդով այսպիսի զաւրովք իւրաւք առաքեալ զնա և կացոյց արքայ յառաջին արքայութիւն հաւր իւրոյ:

Արդ աստ զինչ կարացից ասել բայց միայն զայս, զի որպէս հայրն թագաւորիս այս՝ խողխողելովն ի ձեռն հաւր հայրապետիս այս զրկեցաւ յանցաւոր կենցաղոյս, պարտ էր զի ի ձեռն որդւոյ խողխողողին սրդի խողխողելոյն հասանէր անանցանելի կենացն:

Եւ որպէս սպանանելովն հայր սրբոյս այս զհայր արքային, և ինքն ըմպեալ զրաժակ մահու, այնպէս և կենդանացուցանելովն հոգւոյ զորդի արքային, որդի պաշտաւնային եհաս փառացն կենդանութեան հոգւոյ:

Ո՛վ մարդասիրութեան Տեառն և խորին իրաւանց նորա, խնդրելով արքային զիրէժ հաւր իւրոյ, յարքեպիսկոպոսէ յայժմանէ յետին պարդեալացն ընդունելոյ՝ անփառնելի փոխարէնս հատուցանելոյ առիթ լինել. և տանջանաւորն, որ կրէր ի ձեռն արքային, հատուցումն նմա զպաշտութիւն ի տանջանացն անըմպելիի դտանել ի նմանէ, զկնի երթալով պատուիրանաց փարդապետին իբրեւ աշակերտ, և լինէր հետեւող առաջին նահատակին իբրեւ նահատակակից, և ջանիւ առաքելական ճեպէր ժառանգել զպատիւ առաքելական:

Իսկ զալովն արքային Տրդատայ ի կողմանս արեւելից, դարեգակն

բարձեալ բերէր, եւ ոչ ծագիւր առ նա շատախիղ լուսոյ ճառագայթից նորա, սրբէս եւ յառաջագոյնն ուսացաք՝ քանզի խաւարաւն ծածկեալ լինէր, եւ ամպ կռապաշտութեանն թանձրացեալ լինէր, ի վերայ աչաց սրտի խրոյ, եւ արդեւ լոյս ի նմանէ գլուստագրղեւ շատախիղն դայն, որ զառաջնորդութիւն կանեւ լոյս յերկինս պատրաստէր, եւ շատախիղ լուսոյ առաջնորդութեան ի բնակութիւն եղեմայ արեանէր, եւ այնիւ կացեալ ի մոլորութիւն մինչեւ ի ժամանակ թմանալոյս գրաբեպաշտութիւն Լուսաւորչին։ Եւ խորհեցաւ խաւարաւն ծածկել գլոյսն դայն զերկնադայժառ, ուստի եւ առաւել եւս պայծառնայոց էր, եւ վասնզի խորհրդիւ այնր կամեցաւ փոխել զփառս անեղին Աստուծոյ ի նմանութիւն եղծանելի աստուածոց, փոխեցաւ ի կերպարանաց աստուածապարծ պատկերի՝ ի կերպարան եւ ի նմանութիւն խողից. եւ ի կերպարանէ ստեղծական հրաշագործութեան բանաւորաց ողայարանաց՝ ի պատկեր անբանից անասնոց անարկաց։

Եւ ապա փոխելովն յանարգապոյն կերպարանէ անանատիպ յանրանութենէ ի բանաւորութեան գիտութիւն, եւ յանարգ յաւրինակէն ի պատուահանազոյն պատկերս, եւ ոչ վարիւր անբանութեամբն, որ զանասունս եւ զչորքոտանիսն պատուէին առաւել քան զերկրպագեալն ի չորեքկերպեան կենդանեացն, եւ զերկրպագելին ի հողեղինաց երկրաւորաց, քան զպաշտելին ի հրեղինոց երկնաւորաց, այլ ուղղարար, վասնզի կամեցաւ ի ձեռն նորա զոր խափանել խորհեցաւ, զբարոյաւղն եւ զճանուցանողն Աստուծոյ, ճանաչել զարարիչն Տէր արարածոցն, եւ ոչ վերագոյն փառաւորել զարարածն քան զարարիչն։ Քանզի ի րաց երարձ զթանձրութիւն բազմամուխ մառապետ թալին ի խաւարարորբ սրտէ իւրմէ, եւ այնպէս կարաց հոգւոյ աչաք տեսանել եւ ճանաչել զարեպակն արդարութեան, ուստի բանաւոր արեգակս այս պայծառացաւ, եւ նովաւ զարդարեալ լուսասփիւռ շառաւեղաք ճառագայթազարդ լուսաւորիչ երեւեցաւ ազգացն այն խաւարելոց, որ խաւարաւն տանջէր զարեգակն՝ ուստի լուսաւորելոց էր խաւարեալն, եւ ի խաւարն մոլորել յաւթաբէր։

Քանզի մինչ հասանէր արքայն յաթոն հայրենի, Լուսաւորիչ պաշտաւեալին հանդերձ, եւ ոչ ճանաչէր զլոյսն որով լուսաւորելոց էր, եւ զայր խաւարածին արեգակն առ խաւարեալն լուսածին փառաք, եւ յորդիւթենէ ստատանայի փոխեալն՝ Աստուծոյ որդիութեան շնորհաք, որ եւ նովաւ ի րաց հալածեցաւ մէջ կռապաշտութեան եւ թանձրամած խաւարն։

Այլ հաւասար իւր գիտէր խաւարեալն՝ զճառագայթազարդ պաշտաւեալն զայն զայն արեգականն արդարութեան, զի պաշտաւեալն էր բնակողին խաւարամած զժոխոցն, նեղէր եւ զճշմարիտ երկրպագող արարողին, զի երկիր պաշտանէր ի նանիր արարածոյն, եւ առաջնորդն փրկութեան փութայր պատճառ եւ զործի լինել փրկութեան։ Իսկ սպասաւորն եւ ծառայն երկնաւորն, երթալովն առ երկրպագելին Տեառն իւրոյ, անարգէր զպատուեալն յարքայէն իւրմէ, եւ զոր երկիր պապանէր գլխովն տէրն իւր, զայն ոտիք անարգէր ծառայն նորա, եւ զփառարանեալն ի բերանոյ արքային, հայհոյէր զարեգակն քանիք պաշտաւեալն երկնաւոր արքային։

Եւ երթալովն առաքեալն յառարողէն, ուր եւ ծագելին էր լոյս արեգականն արդարութեան, ոչ յաւթարանամ ասէ լինել կամաւ բնակող տան Հայրենի եւ ժառանգող կրօնիցն, ուստի յակոթմայ մերժեցայ զճառարակոց զփառապաշտման ոչ ստացայց, եւ ոչ այնիւ տեսանել զտուն հայրենի յաւթարացայց, որով անտարացայ, այլ այնիւ որով անտարութեամբն զարդարեցայ, փութացայց, զի եւ զյաւթարացեալն զալ իւրեանցալովն, զի թմոյս լինիցէն անդրէն բնակիչք, որք իւրեանցալովն անտարացան։ Եւ արդ զի՞նչ խափանէ

դիւս հասանել շնորհացն, որ քանքարացն աճամբն պարզեւեցի, կամ ի ժառանգելոյ դպտակն, յորժամ ունիմ դաւրինակն դայն, որ առանց աւրինակի դանբանալին երաց, եւ դանաւրինակն նկատել մերոյին աւրինակաւ, որով պաշտանեալք իւր յաւրինակս մեր ոչ խոնարհեցան, եւ զնոյն զնորայն զործել զոր լուաք, եւ փառաւորիմք նորաին, որպէս եւ նա զործեաց դայն, որ ոչ էր լուեալ, եւ փառաւորեցաւ նահատակութեամբն փառաւք մեծագունաւք պատուովն առաջին, յառաջին նահատակադրէն առաջին, եւ եղև նախատիպ բաղմանալոյ աւրինակաւն իւրով:

Փութացայց զի եւ սպասաւորութեան նորա եղցն հետեւոյ՝ հետեւոյն իմոյ վարդապետին, որ իմոյս աւրինակեցաւ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, զի որպէս նա իսկ շարշարանաւքն զործեաց բարի շարշարոյացն, այնպէս եւ ծառայն իւրոց քարկոծողացն: Խաւսեցայց այսաւր զանունն դայն եւ առաջի կոտորաշտիցս աշոցիկ, զոր եւ նա խաւսեցաւ յայնժամ առաջի կարծելի աստուածապաշտիցն, եւ որպէս անդ վասն պաշտելոյ զառեցեալն Աստուած կրել տանջանա յաստուածապաշտից անտի, որ զործով աստուածասպանութեան կարծէին զտգանեալն զատապարտ մահու իբրեւ դաւրինադանց կոչիլ, որով մերժեցան եւ աւտարացան յընտանութենէ աստուածապաշտութեան փառացն:

Խոստովանեցայց եւ եւ որպէս եւ ճանաչեցի Աստուած զնա, որպէս եւ նա իսկ զտարածեալն ի վերայ խաչին, ի մէջ երկուց աւաղակաց, ի մէջ երկրի, ետես, զի կայր ընդ՝ աճմէ Աստուծոյ, ի վերոյ երկնից, որպէս Միածին եւ անբնկղբնակից Որդի: Տարածեցից եւ եւ նախ զգրուես աչաց իմոց, եւ տեսից յաստուածատունն բուրաստանի անդ արձատացեալ զարիւնաներկ ծիրանացեալ պայծառ ծաղիկն, զարդարեալ ծաղկահիւս պայծառագոյն պտակաւք, առաւել զոյնապաճոյճ քան զվարդ եւ զմանուշակս, եւ մարմնահոս վտակաւքն կարմրածորձ զարդարեալ՝ առաւել զարդարեալ քան զամառնափթիթ սաղաթթս պայծառագոյն վարդի վայելչատեսակի, եւ սոքաւք տեսից զտանջանարանս, եւ փութացայց զի համբերելովն տանջանաց, որպէս եւ նա իսկ առաջին նախասարկաւորութեամբն եղև հետեւոյ առաջին քահանային երկնաւորի: Եւ ի կողմանս հարաւո, նախ արեամբ իւրոյ պատարագեցաւ, առաջին անարիւն պատարադին, որ վասն նորա որդիութեան մատուցաւ հաւր պատարադ, զի ծընեալն ի հաւրէ այսմ յաւիտենաւ ծընանէր որդիս, որ ջրով եւ հողով, ասեմ, եւ արեամբ, որդիացան, եւ ոչ յարենէ, եւ մարմնով, եւ կամաւ մարմնոյ, եւ ոչ ի կամաց մարմնոյ, այլ ի փառաց անմարմնոյն ծընան, որ մարմին եղև եւ բնակեաց ի մեզ:

Եւ որպէս ասէ Պաւղոս՝ բազմալեզուն եւ անաւթն բնորեալ, եթէ, «յորժամ եկն լրումն ժամանակի, առաքեաց Աստուած զՈրդի իւր, լինել ի կրնոյն, որով աղապակեմք արքայ՝ հայր. այսուհետեւ չես ծառայ այլ որդի, եթէ որդի եւ ժառանգ Աստուծոյ եւ ժառանգակից Գրիստոսի»: Եւ Որդի Որոտմանն ասէ Եսկս ասացուածոցն Կայիափայ. «Մարդարէացաւ եթէ մեռանելոց էր Յիսուս ի վերայ ազգին, եւ ոչ ի վերայ ազգին միայն, այլ զորդիսն Աստուծոյ զցրուեալսն թողովեացէ ի մի»: Եւ արդ եւ ի թողովելոցն արժանաւորեցայ կոչիլ. եւ աստ իցենց ցրուեալք անթիւս, խաւսեցայց զմեռանելոյն վասն սոցա, զի թողովէին ցրուեալքս այսոքիկ: Եւ ի կողմանս արեւելից զառաջնոյն զործեցից, որ բնկալաւ զառաջին պտակն ի կողմանս հարաւոյ, զուցէ զրելովն զնորայն հասից նորայոյն ջանիւք նահատակութեան, հաւատով եւ սրտիւ դայն իսկ պատերազմեցայց, եւ լեզուաւ եւ յուսով զթողովողէն որդուց ի մոլորելոցն քարոզեցից, եւ զաւրութեամբ նորա որդիք խաւսորի ի կողմանէ յայսմանէ, որ մարմնական աշաւք սովորին շուտաւորել, եւ հողւոյ աշաւք մեռային

որդիք խաւարի, այնպիսիքն լուսաւորական աշաւք, եւ կոչեցին որդիք լուսոյ, զոր հաճեցաւ ժողովել մեռանելովն իւրով, այն որ զառաջին մարդն կենդանացոյց, զի նովաւ բազմացին որդիք արքայութեանն Աստուծոյ. ուստի ի ձեռն պատուիրանադանցութեանն մահանալովն աքսորեցան եւ բազմացան որդիք խաւարին:

Եւ արդ ժամանակ է կալ յատենի ուր եւ զիմամարտն զաւրացեալ կայ, եւ պատրաստել ի պատերազմի. եւ որպէս յաւթարեցայ բանալ զգրուես աշաց իմոց, եւ տեսանել զառնջանարանն՝ բացից եւ զգրուես ականջաց իմոց, եւ լոնցից զվարդապետութիւն նորա, որ յետ վարդապետին երկնաւորի կոչեցաւ առաջին վարդապետ երկրաւոր, եւ յետին աշակերտելոցն երկրաւորի, առաջին վարդապետին երկնաւորի, եւ որպէս յուսոց առից զսպառազինութիւնն Աստուծոյ, որով կարողացայ ի զիմի հարկանել շարին յաւուր շարութեան, եւ ածից զգաւրութիւն նորա ընդ մէջս իմ, որ սղեցաւ զվայելչութիւն, սղեցաւ զգաւրութիւն եւ ընդ մէջս իւր ածաւ:

Ձայս ամենայն զմտաւ ածել մինչ կամեցաւ մտանել ի բնակութիւն խաւարային իշխանին, որ եւ ի խաւարելոցն սովորիւր պաշտիլ եւ երկրբազալի: Եւ փոխանակ մատուցանելոյ պատիւ, անարգանս մատուցանէր անշունչ կոսոյն, եւ փոխանակ խնկոց անուշահոտութեան, թթանէր ընդ երեսս նոցա, եւ փոխանակ պաշտելոյ զնոսա՝ զպաշտաւդսն անխմանէր, եւ փոխանակ աստուածոս անուանելոյ՝ զեւս մոլորեցուցիչս անուանէր, եւ զմեծարանս նոցա՝ զոր մեծարէին եւ աստուածս անուանէին՝ այնիւ զմեծարողս նոցա մեծարէր եւ աւելր. նման նոցա եղիցին, որք արարին զնոսա, եւ ամենեքեան որք յուսացեալ են ի նոսա: Եւ փոխանակ անուանելոյ զնոսա պարզեաւոր կենդանութեան՝ անշունչս եւ պատճառս մահու հոգակելով ամբաստանէր, փոխանակ խոնարհելոյ զգլուխ իւր եւ երկիր պապանել նոցա՝ ոտիւք իւրովք զնայր եւ տրոփէր ի վերայ զլիտոյն նոցա, եւ ասէ. ծնեալս խաւարաւ ի ձեռն խաւարածին զաստիարակաց, փախստական եղէ սակս խնամակալութեան մարմնոյ առ ի յապրել ի հասարակաց բաժակէն, ի մահուանէ մարմնեական. եւ խաւարեալս լուսաւորեցայ, ըմպեցի զբաժակ բժկութեան, եւ հասի կենդանութեան հոգեւորական, ուր եւ մըթաղեաց հոգւով, եւ խաւարափակ սրաիւ շրջեցան, որք անդ արին նակաւ իմով աշին ի փախչելն իւրեանց, եղին զապաւէն կենդանութեան անձանց իւրեանց, ուր եւ լինէին մահացեալք հոգւով, որով զլոտէին ժառանգք լինել կենդանութեան պարզեալցն:

Եւ արդ ի ձեռն խաւարելոց անդրէն ի տեղուօն լուսոյ հասի ի բնակութիւն խաւարամած խաւարասղեստ իշխանին, եւ առաջնորդի աղջամաղջի բրնակութեան:

Եւ արդ փութացայց զաւրութեամբ լուսոյն, որով լուսաւորեցայ լիւնել հարածող խաւարարորբ իշխանին, եւ զաւրութեամբ լուսոյն այն յաղթեցից հակառակամարտին, եւ զնա սղեցայց աւղեական, որ վասն մերկայելոյն ի լուսասղեստ պատմուճանէն սղեցաւ զմերկութիւն մերկացելոյն, եւ մերկացաւ ի մարմնաւոր յընդանկաց իւրոց, որով փայտիւ զմահ ճաշակեաց, եւ մերկութեամբն այնր սղեցոյց զմերկացեալն փայտիւն ի մեղսաճաշակ պողոյն: Մահացաւ երկրորդն մերկութեամբն եւ նովաւ կենդանացոյց զմահացեալն առաջին, զոր եւ մերկութեամբն երկրորդին սղեցաւ առաջինն զառաջին պատմուճանն, եւ մահուամբն իւրով նմա պարզեալ զառաջին անմահութեան կենդանութիւնն, եւ բնակեցոյց յառաջին յանանցանելի կենդանութիւնն:

Ուստի մոլորեցուցիչն արբուցանելով զբաժակ աքսորանացն, եւ բնակեցոյց ի բնակութիւն թանձրարորբ խաւարին այն խորին զժոխոցն, որ եւ եւ

զիւ ժողովարան հոգւոց ծնելոցն ի նմանէ ամենեցուն, եւ ի խաւարի շրջեցուցանէ զկենդանիսն, որ մոլորութեամբ գնացին ըստ հեշտութեան մարմնոյ ըզկրնի նորա, զոր եւ խաւարելովն արարածին՝ հալածեաց զթանձրամած մատախուզն խաւարին, մինչ սակս փակելոյն լուսապարզեւ անդամոյ արարչին: Խաւարեցաւ արարածն մեռանելովն արարողին, որ վասն արարածոց իւրոց տարածեաց ի վերայ խաչին զերկնագործ զարեղակնակառոյց եւ զազամաստեղծ զձեռն իւր: Եւ ի վերայ այսորիկ՝ արարածոյն խաւարելովն արարածք լուսաւորեցան, եւ ձեռակերտին վշտանալովն ուրախացան զորժք ձեռաց իւրոց, եւ մնացելոցն վշտալի խաւարան՝ յերկոտասան շառաւիղաց արեղականն արդարութեան, լուսատուողին լուսատու արարածին լուսաւորելով ուրախացան, բանալով ի վերայ ուսոց իւրեանց զղէնն արեղակնաբարձ, լուսատուքն այն երթալով զկնի հետի տարածելոյն ի վերայ բարձելոյն ի նոցանէն, զոր իրրեւ մաճակալալք կողարարձ տիպան, եւ ի ձեռաց եւ ոտից բեւեռաւքն խոփածեութեամբ, զկողպացեալ անդս մսեղէնս փաստակեցին ի փշոց զիւստրնկոց, ուստի կռապաշտութեան արժատն սփռեցաւ տատակակերպ, եւ ծածկեաց զանդս սրտից մարդկան. եւ զայն ի բաց կորզելով յիստակեցին ի բուսոց հեղձուցանող արժատոց, եւ սերմանեցին զլեղուարուխ սերմանսն, եւ բանաբեր ջրովն կենդանութեան անեցուցին, ի չորս առաջս բաժանելովն եղեմարուխ դետովք, որ ի սուղ խոնաւահիթ բնութենէ զետացան, եւ յերկուց առաջնորդաց զետոց այնպիսեաց՝ ընդունողք զփտակս առողանութեան անեցին հաստածեղս պարարտարարձ հասկիցն արդիւնարուխս. եւ որոմն խաւարարոյս ի բաց կորզեալ ցամաքեցաւ, եւ հոսեցաւ ի բոնութենէ հոգմոց, որ իջմամբ զաւրացուցանողին նոցա ի վերնատունն հընչեցաւ, եւ արժատն երկնացոյ հըրովն անյայտ եղեալ:

Եւ արդ ուր սերմանսն այն սերմանեցան մաճաւսն այն լուսապարզ, որ զլուխ նորա երկնաչափ բարձրութեամբն զաւրացեալ է, եւ բուսեալք չորրորդալուխ գետովքն առողանութեամբն արդիւնացան, եւ չորրորդաթիւ հոփանաւորութեամբ պարարտացան, որ եւ ընդ չորեքժապեան աշխարհս քառաթիւաւք իւրովք մաճն աստուածային երկոտասան մշակացն բաժանեցաւ, եւ միովն այն ամենեքեան փաստակէին, որ միով զաւրութեամբ յիւրաքանչիւրոց ձեռին հասանէր. ուստի եւ այլքն մաճակալք նովաւ լինէին, կարացեն զմնացեալ անդս, որ անդնդահար սուղովք կորզացեալ, եւ երաշտահար պատահարաւ առանց տղմոյ մնալով փշաբերութեամբն միայն թանձրանայ, եւ տատակաւքն ծաղկեալ երեւեսցի: Զաւրութեամբ փայտին այն, որով նախանձաւոր մշակն չարին եղեւ մաճակալ, ընդ փուշս առաջատունին սերմանեաց զյանցանաց պտղաբերին, եւ զմեղսարոյս որոմն, զոր եւ աստ ջովարձակ աճմամբ արժատացեալ դտաք, յառաջին փայտէն կազմեալ մաճակալութեան փաստակոյն ի ձեռն չար մշակին երկնահոս, որ աշխարհակալ իշխանութեամբ փաստակել. բայց եւ աստ է պատրաստեալ ի փայտէ երկրորդէ մաճն քառաթիւեալ, եւ աշակերտութեամբ վարեալքս մշակեցաք երկնաւոր երկրագործ տանուտեառն, ուսեալք ի մաճակալացն առաջնոց, առ ի լծել զանվաստակելի ամուրս, զհաւատն, եւ զյոյսն, եւ խոփաւ երկնամուխ անաւսրածեւ, որ կարէ զակաւսն յանդս սրտից ընդ տկանջրս հասանել:

Սերմանեցուք եւ աստ զսերմանսն զայնոսիկ, որ մաճաւսն այնպիսի եւ խոփաւ սերմանելով արդիւնացան ի բրդիւն զցորեանս պարարտահասկս ի թանձրաճոխ հասկից, եւ աւգնականութեամբ տանուտեառն, որ յաւթարի ի ժողովել զարդիւնս, որ ի սերմանց այնպիսեաց, որ առանց որոմանց արդիւնացի, եւ ի վաստակոց քրտանց ժողովել սովորի: Եւ պաշտպանեալք եմք, զի

կարասցուք ի բաց կորզել զարմատս զթանձրութեան փշոցս աշտոցիկ, և մարմնոյ վաստակաւք զանմարմնոյն արմատատնկութիւն տննել արմատախիլ, և արդիւնացնել զեքմանս նահատակութեան վաստակաւք, որ և իջանելով արիւն ի վաստակոց աշտոյի մշակաց՝ կարմրացոյցանելով դժոբձս նոցա, և ծիրանադեատիւք փառաւք և պատուով կացուցանէ առաջի արքային, որ ծիրանացոյց արիւնածոր վաստակաւք զփայտն, որով բացաւ բոցեղէն սրաբարձաւք սրովբէտփակ զբախտն, զոր ի ձեռն անմարմնոյն փակեաց մարմինն, զիւր բղփայելչատունկ և զծառաղարդ պայծառաշար լուստաղարթ և զծաղկավայր բնակութիւն զաստուածակոչ անունն եղեմ: Ուստի ճանաչեցաք զի զայ ներկեալ պատմուճանաւ, կարմրացեալ Հանդերձին ի Բոսորա, զեղեցիկ պատմուճանաւ և բռնե զաւրութեամբ, որ ևս զաւրութիւն բարի վաստակաւորաց մշակաց իւրոց, զործել զդոբձս լուսոյ, և մաճաւ այնք, որ զբարի վաստակս այս աճեցոյց, որով փակաւղին բացաւ բնակարանն իւր, և զաւրութեամբն այլիւ կարասցուք սրբել ի սաստկապունէ փշոց զանդատանս, որ մնացեալ է կորդս յերկոտատանից մշակաց երկնաւոր տանուտետուն, և լուսաւսրել վաստակաւք լուսոյ ի թանձրաճոխ արմատոյն փշոց:

Եւ արդ յորժամ՝ Տէր է լոյս իմ և կեանք, ևս ընդէ՞ք երկայց յիշխանութենէ խաւարի, որ ոչ կարէ կ(և)ալ առաջի զաւրութեան լուսոյ: Տէր է ապաւն կենաց իմոց և ևս յումմէ զողացայց, կամ յոր մահաճութենէ ահարեկ եղէց, յորժամ զկենդանութիւն աշխարհի բարձեալ ունիմ, ուստի ազրեբանմահութեան բղխեցի, անարդեցից նախ զարարածս զերկրպագելիս արարածոցս աշտոցիկ, զի արարաւդն իրբեւ արարիչ փառաւորեացի յարարածոց իւրոց: Ի բաց թաթափեցից նախ զերկիղ մահու ի մահկանացու մարմնոյ իմոց, և արհամարհեցից զպատիւ ի մահկանացու թաղաւորէ, որ առժամեա իցէ բապտանիք նորա, և որպէս ծաղիկ խոտոյ փառք մեծութեան նորա, և առ փայր մի տանջանք նորա, և փութապէս շիջանի բարկութիւն նորա:

Եւ ոչեցայց զարհաւիրս երկեղին, և զպատիւ անփատենի, և զփայլալումն անփայլճանի անմահ թաղաւորին երկնաւորի, որ է յաւիտեանս, և յաւիտեանս յաւիտենից է արհաւիրք տանջանաց նորա, և սպառնալիք զհճենին ոչ իջանի, և անանցանելի պատիւ փառաց նորա, և փայլալումն արքայութեան նորա, զփայլճան ոչ տեսանէ. զնա՞ միայն պաշտեցից, և նա միայն երկրրպագեցից, որ է անտեսանելի և անհասանելի, որ լինու զերկինս և զերկիր, և ոչ զոյ տեղի Հանդատեան նորա, և ոչ է մարմին, որ ի տեղառջէ շարժելովն զբառնէ տեղի իջնփանի, կամ փոխելովն ի միոյ կողմանէ զտանիցէ տեղի շինուածս բնակելոյ:

Եւ այն որ ի չօյսից զոյացոյց և Հաստատեաց զամենայն, և առաջնորդութեան պէտս ինչ ոչ ունիցի, որպէս և անշունչ կոոցս աշտոցիկ, որ ժողովեալ ամբոխի բաղինս պատուելոյ ի բիրաց, և Հրապարակաց ժողովս աստուածոց, որք զնանս ստիւք այլովք և զան բարձեալք քայլոց, և ի պատկերակցաց բարձրելոյն կապմալ իցեն, և ի ձեռն ժամանակաց զեղծանելոյ և զապականելոյ պայծառութեամբ ունին զայլալուծութիւնս, որոց լծակութիւն ի ներքս անցանն: Եթէ այս իսկ քան զմիւսն մեծապոյն իցէ, և պայծառութիւն միոյն վերադոյն, այլոցն վերաբերէ զկերպարանս, և տէրութիւն միւսոյն բարձրագոյն՝ ի Հնազանդութիւն լինել միւսոյն, և ամենեցուն մարտ յարուցանել, և զիմամարտութիւն զտանել, և ի մատչելն խրնկաւք անուշահոտաւք ասիւս բժշկութեան, և ոչ այնիւս սուղ ինչ մասն զմարմնականն փայլեացն՝ զերկելովն ի Հոգեւորական բժշկութենէ անտի, և ոչ փառն նուիրացն բնդունել զհոգեւոյ աեկտութիւնս:

Եւ այց և թէ նոքա միայն կարծէին զսեփականութիւնն և զբարդէ, որ

ծերքն ոչ լաւագոյն վերաբերեն զսգայութիւնս քան զտղայսն, ալլ նոքա այնպէս սովորէին գործել պաշտաւոյ իւրեանց, եւ խաւարաւ փակել զաշո մտաց նոցա, զի ոչ կարասցեն տեսնել զառաջնորդութեան շառաիդս, եւ ոչ զճանապարհս լուսոյ, որպէս եւ ոչ զճառագայթս արեղական աշք ժանդակիր եւ ակտայի, եւ ոչ զբժշկող ակաֆն կարացին տեսնել, եւ զբրբրող պրդոտութեան բրբայն: Եւ արդ ուր եւ զբրդեալ յաճախցին շարիք եւ զետացան յոյժ մոլորութիւնք, որով արարի մոլորեցուցիչն շարիք իւրովք, աստ փութացուք տնկել զբարութեան արմատն, եւ ճեպեցուք հորդել զառաջնորդութեան ուղիղ ճանապարհն եւ զլուսաւորութեան շաիդս, ուր եւ առ փաբր մի բոտ աստուածաւոր մարգարէին բարբառոյն. «Աստանեալ էին ոտք իմ սակաւիկ մի, եւ զայնադղեալ էին պնացք իմ»: Բայն այսորիկ հաստատեցից զօրրո իմ ի Տէր, եւ բարձրացի եղջեր իմ յԱստուած փրկութեան իմոյ, բացցի այսուհետեւ բերան իմ ի վերայ թշնամեաց իմոց եւ ցրնժացէ փրկութիւն իմ:

Աստ յիշեցից զփարդապետութիւն զճալածիչ եկեղեցեաց՝ փարդապետքն լուսագորգ յառելն, «Ուր տոռուել եղեն մեղքն՝ առաւել եւս յաւելան չընորհքն»: Եւ այնպէս աստ իմացուք, ուր տոռուելան անարկնութիւնք տոռուել եւս յաւելուն փրկութիւնք:

Ահա ժամանակ փրկութեան, ահա [աւր?] ընտրութեան, ահա մարտ փայլման փրկութեան եւ սրտակաց անապականելի, որ դնէ զու իւր անվախելի ի կրտսմանէ մարմնոյ ելանել յախոյսն ուր եւ բազում են հակառակրողք:

Ահա տեղի զարդարելո բարբիռնից ծաղկապայծառ եղեմային ոտովք հիւսեալ աստուածային մատամբք ուր եւ զսպեալք են զաւտմարտք:

Աստ տեսցուք զնահատակագիրն ի խոնարհ առ ի զարացուցանել ըզմեզ, զոր առաջին նահատակն տեսեալ ի բարձրութիւնս, եւ առեալ ի նմանէ դաւրութիւն: Նա է Աստուած մեր, որ զթայ ի մեզ, եւ աւրհնէ զմեզ, երեւեցուցանէ զերեսս իւր ի մեզ եւ ողորմեցի մեզ. ճանաչել յերկրի զճանապարհս նորա, որ վերացուցանէ ի բարձրութիւն փառաց իւրոց, եւ յամաթ արացէ զայնստիկ, որ կալաւ զնոսա ամբարտաւանութիւն իսպառ. սղեցան զանիրաւութիւն եւ զամբարտաւանութիւն յանձինս իւրեանց, ելցէ ի ճարպոյ անիրաւութիւնք նոցա, զի նովաւ գիրացան, յայնացան, ստուարացան իշխակաքն ի նմանէ, եւ մոռացան զԱստուածն իւրեանց: Եւ ուստի սովորութիւն է ի պալարտութենէ մարմնոյ քղիսլ ակտ չարեաց, եւ ի զիրութենէ անձին կորուստ ամբարտաւանութեան, որովք պնացին ըստ խորհրդոյ սրտից իւրեանց, որովք եւ ասէին թէ՛ Սոքա են աստուածք, որոց անխնայ զոհէին զուստերս եւ զգրտերս իւրեանց. խորհեցան եւ խաւեցան զհարութիւնս, քանզի անարգանս համարեցան զարշարանսն եւ զմահն Աստուծոյ, որք դանձահն համարէին իրբեւ զԱստուածս պաշտել մինչեւ ի բարձունս խաւեցան, քանզի ոչ ճանաչէին ըզբարձրեալն Աստուած, ալլ զրեակողն անդրնոց: Եղին յերկինս զբերանս իւրեանց՝ եթէ ոչ է նա Աստուած: Ալլ զրեղուս իւրեանց անձին զերկրաւ՝ եթէ սոքա են աստուածք, զոր յերկրի տեսանեմք եւ զործին ձեռաւք երկրաւորաւք:

Չայո ամենայն զմտաւ ամեալ կենդանի նահատակս այս, եւ կենդանութեամբ մարմնոյ պատարագող մեռեալ եւ կենդանի պատարագին, զի տանջանալն ընդ նահատակն պատկիր, որ տանց մեռանելոյ ի տանջանս անուանիւր նահատակ, եւ պատճառանալն մահու մրնաց կենդանի:

Եւ ուսուցանելովն ընդ անեցուցանողսն լինէր փառաւորեալ, եւ ընդ ծառայսն հաւատարիմս մտանէր յարախութիւն Տեառն իւրոյ, եւ զարձուցա-

նելովն զթիւրեալսն, եւ զկամակորսն, եւ զթերահաւատութիւն կոտորաշտիցն, յԱստուածդիտութեան ուղղութիւնս, եւ փառաւորիւր ընդ դասս առաքելոցն:

Արածէր զոշխարս, զխաչինս եւ զգառինս Հովուապետին եւ վարդապետին իւրոյ, եւ վստահանայր ընդ Կեփասայ զփականս արքայութեանն երկնից՝ առ ի բառնալ խաչանց բանաւորաց, որ արժանաւորութեամբ ճարակէին յերկնաբոյս ճարակոյ կենդանութեան, եւ ըմպէին յողկուղարուխ արքմանէ, որ յերկնատունկ որթոյ ողկոյցն գեղեցկանայր, եւ առանց ճմլելոյ խառնէր ճաշակողաց զգինի անտրտում ուրախութեան: Եւ փակէր այնոցիկ, որ յանդնութեամբ ճաշակէին անարժանութեամբ յԱստուածային ճարակէ յայնժանէ, եւ յարբումն երկնահոսացն յաւթարանային առանց խղճի մտաց:

Շրջէր ընդ աշխարհին այն մեծ եւ բազմաշիրիմ, եւ խնամակալութեամբ ուսուցանէր զժողովուրդն ամենայն, եւ արկանէր ընդ ականջս նոցա զպատճառ պատուոյ մեծագունի, որ ի լեզուոյ նոցա զանարգանս բազումս ընդունէր ականջաւք իւրովք, եւ զտանջանս կրել անգամաւք ի ձեռաց նոցա:

Եւ ընդ Պաւղոսի կոչիւր բերան Քրիստոսի, եւ նմանող յարքայութիւն երկնից նմանողին որդւոյն Աստուծոյ, եւ հոգակիւր անաւթ ընտրեալ, փութայր Հովուիկ ժողովրդեանն, եւ նստէր յաթոռ քահանայապետութեանն, որով արժանաւորէր առաքելական պատուովն պայծառանալ, եւ շնորհաւք նոցա զարդարել՝ իշխանութեամբ կապելոյն եւ արձակելոյն յերկինս եւ յերկրի: Խառնէր յայտնապէս զանարգանս պատուելոցն ի թապաւորէն, եւ ի մեծամեծաց բրնձաւորաց նորա, եւ յանթիւ բազմութեանց բիւրուցն, եւ մի երկրորդապաւղին միոյ Աստուծոյ, եւ երկից անձնաւորութեան երանէր ի յախոյանս, ընդ բազմութիւն բիւրուցն երկրորդապաւղաց բազմաստուածոց զիւաց:

Ով ջերմն ճգնութեան նորա, ով եռացեալ Հաւատոյն, ով անխարդախ յուսոյն, որպէս մարտիկ ընդ այնքան բազմութիւնսն պատերազմէր, որպէս ըմպէլ ընդ այնպիսի զաւտէմարտս զաւտամարտէր: Որպէս քաջ եւ յազմող կառավար ընդ հեծեալս եւ ընդ երիւխարս եւ ընդ սկալքն հայոց մեծաց զիմամարտէր, որպէս իմաստութեամբ Աստուծոյ լցեալ զիմաստունս բազմաստուածոցն լմպերանէր, որպէս հանճարեղ շնորհալի զճարտասանսն Հակոբակութեանն կարկէր, որպէս Հաւատարիմ պաշտանեալ Աստուծոյ զպապաւորք զբաւելիցն յամաւթ առնէր, որպէս քահանայ զբրմունս բազմացն ամաչեցուցանէր, որպէս Հայրապետ զբրմապետս տաճարի մեհնիցն պապանձեցուցանէր:

Եւ որպէս նա յայտնապէս եւ քաջութեամբ ի մէջ կոտորաշտիցն յայտնապէս լինէր անարդող կողոցն, այնպէս եւ նոքա յայտնապէս վասն նորա եղեն բանտարկուք առ թապաւորն Տրդատ, որպէս ոմանք առ Նարաւզոդոնոսոր վասն Դանիէլի, որ եւ ի զէպ է ի վերայ այսպիսի աւերինակաց ամենայնի հանդիւն Դանիէլի կացուցանել զքահանայ վկայս այս, եւ զճգնասցեստ Հայրապետքս, եթէ ի ձեռն նորա անասնակերպիւ եւ անբանից աւերինակաւ վայրենանայր ի բնակութենէ արքայն բարելացուց, ի ձեռն սորա անարդ անասնոյ, եւ անագորոյն անբանի կերպարանիւր թապաւորն հայտատանեաց, եթէ Դանիէլ զվառն փորձեցաւ, զի իջանէր ի մէջ կատաղեալ զաղանաց, Փրիլոքրիոս վիրապաւն՝ զի իջեալ ի մէջ թիւնտրեր մահապարտ միշտապացն, եթէ նա էառ դուրսութիւն յԱստուծոյ, եւ Հնազանդեցուցանելոյ Հեղուցուցանել զբրնձաւորութիւն առեւծուցն, իսկ սա զանթիւ բազմութիւն աւձիցն ընդելացոյց. եթէ նա զաւուրս բազումս եւ զշարաթն բաւականարար անուրաղապէս ներեաց, սա զամբս բազումս եւ զժամանակս ոչ սուղ ներել տալոյ քաղցոյն:

Եւ որպէս մասն նորա եղեն բանտարկութիւն աս Տրդատ եւ ասն . ընդէ՞ր կամեցաւ արքայութիւն քո զարհամարհող բազնացն , առեալ պատուող եւ երկրորդադաւ աստուածոցն , որ եւ մեծապէս պատուով եւ երկրորդապութեամբ պատուին եւ երկրորդապին յարքայէդ մերմէ եւ ի մեծամեծաց թագաւորութեան քում :

Եւ արդ երկեղ սաստկադոյն եւ դողումն ընկալեալ զամենեւեան զմեզ զհնազանդեալքս արքայութեան քո , զուցէ ի ձեռն անարդանաց այդմ շարժեն զբարկութիւն իւրեանց ի վերայ մեր , եւ զբարեխառնութիւն աւդոց արդելուն ի մէնջ , եւ զյաղթութիւն թշնամեաց մերոց յարուցանեն ի վերայ մեր , եւ անդրէն աւտարեցուք ի հայրենի տանէ մերմէ , զոր եւ զաւրութեամբ նոցունց բաջալերեցար արքայ եւ պատճառանաւ յաղթութեան քո մտաք անդրէն ի ժառանգութիւնս մեր : Եւ արդ պարտ է խնդրել զվրէժ նոցա յանարդաւզէն իւրեանց , որպէս եւ նոքա կամեցան խնամակալութեամբ բազում խնդրել զվրէժ քո ի քոյոց թշնամեաց , եւ մատնելով մատնեաց զնոսա ի ձեռս քո : Զայս ամենայն յիշելով ասացաք քեզ արքայ , զի եթե ոք յանարկաց ումեք սպասաւորաց քոց , որ նուազապոյն զպատիւ բարեզործութեան ընկալեալ էին յարքայութենէ քումմէ , եւ զործեալ էք զզործող զայդ զանականունելի , կարծէաք զի փոխարէնրս փութալիր հասուցանել , եւ ինքն ի բնակութենէ յայսմանէ զաւտարութեան բնակութիւնն յաւժարէք ժառանգել :

Հրատ . Ա . Յ . ՍՐՃՈՒՆԻ

(Շար . 2)